

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Veiligstellen drinkwaterwinning Schalterberg

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

16 oktober 2009 / rapportnummer 1779-68

1. OORDEEL OVER HET MER

Op de Oost-Veluwe, in het gebied tussen de A50 en het Apeldoorns Kanaal ter hoogte van de plaatsen Eerbeek en Loenen, ligt de drinkwaterwinning Schalterberg met een vergunning voor het winnen van 4,5 miljoen m³ grondwater per jaar voor de productie van drinkwater. De grondwaterwinning heeft invloed op gebieden die in de provinciale omgevingsplannen als verdroogd zijn aangemerkt. Om deze verdroging tegen te gaan wil drinkwaterbedrijf Vitens BV oppervlaktewater gaan infiltreren. Hiervoor is een vergunning van het bevoegd gezag, Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland, nodig. Voor besluitvorming over het afgeven van deze vergunning is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) is van oordeel dat de essentiële informatie voor besluitvorming over de vergunning in het MER aanwezig is.¹

Uit het MER blijkt dat infiltratie van oppervlaktewater vanuit het Apeldoorns Kanaal de verdroging zal tegengaan. Hiervoor is wel noodzakelijk dat het oppervlaktewater de gewenste kwaliteit heeft en dat de watervoerendheid van het kanaal voldoende is. Het MER is prettig leesbaar en voorzien van adequaat kaartmateriaal.

Uit het MER blijkt voorts dat een principiële beleidskeuze in de doelstelling is opgenomen, namelijk het streven om de Vrijenberger en Veldhuizer Sprengen te handhaven. Dit leidt ertoe dat een in het MER (bijlage B) globaal beschreven alternatief regionaal maatregelenpakket (verminderen of stopzetten van de afvoer van deze sprengen) niet is uitgewerkt op inrichtingsniveau.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

In de vastgestelde richtlijnen voor het MER is verzocht aan te geven wat de verschillende mogelijkheden zijn om grondwaterstanden te optimaliseren en tot het gewenste effect op natuur te komen. Ook is aangegeven dat het MER moet bevatten: “Een duidelijke motivering waarom de voorgenomen activiteit tot de beste maatregelen behoort om het beoogde effect te bereiken”.²

De Commissie constateert dat in het MER naast de voorgenomen activiteit ‘infiltratie van oppervlaktewater’ andere maatregelen zijn beschouwd. Het resultaat is onder meer gepresenteerd in Bijlage B (Verkenning Regionaal MMA). ‘Scenario 2’ in deze bijlage omvat onder meer het stopzetten van de basisafvoer van de Vrijenberger en Veldhuizer Spreng. Uit het kaartje ‘Gevoeligheidsanalyse scenario 2’ in bijlage B blijkt dat het effect hiervan op het regionale hydrologisch systeem vergelijkbaar is met de infiltratie van 4 Mm³ aan oppervlaktewater. Een halvering van de huidige afvoer van de Vrijenberger en Veldhuizer spreng zal dus, gezien de informatie in het MER, op regionale schaal een vergelijkbaar effect hebben als infiltratie van 2 Mm³ water per jaar

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

² Dit is als hoofdpunt benoemd in het advies van de Commissie; deze hoofdpunten zijn als bijlage opgenomen bij de vastgestelde richtlijnen. Het is niet geheel duidelijk of het bevoegd gezag deze punten daarmee ook als hoofdpunt beschouwt.

nabij het pompstation Schalterberg. Dit maakt een alternatief mogelijk dat ten opzichte van het voorkeursalternatief leidt tot gelijkwaardige grondwaterstanden op regionale schaal.

Cultuurhistorisch en landschappelijk is dit alternatief ingrijpend. Het is moeilijk te berekenen wat dit exact betekent voor de afvoer van de spreng, maar deze zal zeker (sterk) afnemen. Uit de effectscores in het MER valt af te leiden dat aan het behoud van de spreng(en) een zeer zwaar gewicht wordt toegekend. Dit is ook mondeling toegelicht in de richtlijnenfase.

Op pp. 28 en 30 van het MER is als doelstelling weergegeven: “Het veiligstellen van de winning Schalterberg door vermindering van de verdrogende effecten van de winning op de grondwaterafhankelijke natuurwaarden en op de cultuurhistorische waarden door middel van regionaal hydrologisch systeemherstel door infiltratie van oppervlaktewater”. In de ‘Overeenkomst Duurzame Drinkwaterwinning’, die de provincie Gelderland in 2008 met de initiatiefnemer heeft gesloten is eveneens uitgegaan van infiltratie als te nemen maatregel.

De Commissie constateert dat uit het MER valt af te leiden dat andere maatregelen dan infiltratie weliswaar eveneens kunnen leiden tot de gewenste reductie van verdroging op regionale schaal, maar dat alleen infiltratie als mogelijke maatregel geselecteerd en onderzocht is vanwege:

- de cultuurhistorische en natuurwaarde van de sprengen;
- de voorkeur van initiatiefnemer om met maatregelen die in eigen beheer kunnen worden uitgevoerd de drinkwaterwinning veilig te stellen.

Naar de mening van de Commissie is in het MER voldoende onderbouwd dat infiltratie, gegeven bovenstaande overwegingen, tot de beste maatregelen om het beoogde effect te bereiken behoort. In het MER zijn de effecten van de mogelijke alternatieven voor de voorgenoemde activiteit voldoende beschreven.

De keuze voor inname van oppervlaktewater uit het Apeldoorns Kanaal noodzaakt tot een uitgebreid monitoringssysteem voor de kwaliteit van het in te nemen water, alsmede voor de bewaking van de hoeveelheid water die het kanaal moet blijven voeren in verband met andere functies. De Commissie wijst erop dat hieruit beperkingen aan de in te nemen hoeveelheid kunnen voortkomen.

3. AANBEVELINGEN VOOR HET VERVOLGPROCES

Zoals in het MER beschreven, zullen er behalve de vergunning voor infiltratie, nog diverse andere besluiten genomen moeten worden. De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

3.1 Leemten in kennis

De effecten op natuur zijn in het MER voldoende in beeld gebracht. Zoals is aangegeven in Bijlage D (par 6.3. p. 91) zijn er grote onzekerheden in de hydrologische input die leiden tot onzekerheden in de ecologische effectberekeningen. In het hoofdstuk ‘Leemten in kennis’ (p. 94) wordt deze kennisleemte echter niet expliciet genoemd. Wel wordt daarin gemeld dat de onzekerhe-

den met betrekking tot de lokale effecten op de levende natuur momenteel nader worden onderzocht in het kader van de Natuurbeschermingswet. Ook wordt voorgesteld monitoring van de afvoeren van beken en sprengen op te nemen in het monitoringsprogramma.

- De Commissie onderschrijft het voorstel de afvoer van beken en sprengen op te nemen in het monitoringsprogramma van de ecologische effecten.

3.2 Optimalisatie

In de richtlijnen is aanbevolen bij een keuze voor infiltratievijvers tevens inrichtingsmaatregelen te beschouwen die de potenties voor de ontwikkeling van natte natuur bij het infiltratiestation verder optimaliseren. In het MER wordt hier bij de beschrijving van het meest milieuvriendelijk alternatief slechts op hoofdlijnen op ingegaan.

- De Commissie adviseert bij de verdere uitwerking zowel in de inrichting als in de aanleg (ontwerp, moment van aanleg, in te zetten materiaal) aandacht te besteden aan de bestaande natuurwaarden op de locatie en de mogelijkheden om de vestiging van gewenste soorten te bevorderen. Door 'groene stroom' voor de benodigde installaties in te zetten kan het voornemen vanuit milieuoogpunt verder worden geoptimaliseerd.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing besluit-MER

Initiatiefnemer: Vitens Watertechnologie

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland

Besluit: Vergunning voor infiltratie van oppervlaktewater

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C15.1

Activiteit: Infiltratie van oppervlaktewater tot een maximum van 4 miljoen m³ per jaar.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Regiobode van: 21 juni 2006
ter inzage legging startnotitie: 22 juni 2006 tot en met 2 augustus 2006
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 7 juni 2006
richtlijnenadvies uitgebracht: 31 augustus 2006
richtlijnen vastgesteld: 17 oktober 2006
kennisgeving MER in de Regiobode van: 19 augustus 2009
ter inzage legging MER: 20 augustus 2009 tot en met 30 september 2009
aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 3 september 2009
toetsingsadvies uitgebracht: 16 oktober 2009

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

dr. C.J. Hemker
drs. G. Korf (werkgroepsecretaris)
ir. H. Pijpers
dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)
prof. dr. M.J. Wassen

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.10 van de Wet milieubeheer en de vastgestelde richtlijnen voor het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Waterschap Veluwe, Apeldoorn

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Veiligstellen drinkwaterwinning Schalterberg

Vitens BV wil oppervlaktewater uit het Apeldoorns Kanaal infiltreren op de Veluwe. Hierdoor zal de verdroging van de Veluwe verminderen en kan het winnen van drinkwater worden voortgezet. Voor de infiltratie is een vergunning nodig van de provincie. Ten behoeve van de besluitvorming over deze vergunning is een MER opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2877-4

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

